

Verslag Erfgoedcommissie woensdag 5 februari 2025 20:00

Locatie: administratief centrum Kortenberg

Werking erfgoedcommissie

- **Goedkeuring verslag vorige vergadering**
De leden keuren het verslag goed.
- **Goedkeuring (pre)adviezen verleend via e-mail**
De leden keuren de (pre)adviezen goed.

Bestuur & beleid

- **IOED Winar opmaak beleidsplan i.f.v. het erkenningsdossier**
 - Tim Vanderbeken van IOED Winar geeft een toelichting over het erkenningsdossier van de IOED dat moet opgemaakt en ingediend worden bij de Vlaamse Overheid (agentschap Onroerend Erfgoed) tegen uiterlijk 15 januari 2026.
 - Het erkenningsdossier moet opgemaakt worden op basis van een omgevingsanalyse van de participerende gemeenten, waarbij vooral gezocht wordt naar wat deze gemeenten gemeenschappelijk hebben in relatie tot onroerend erfgoed.
 - Tim vraagt welke thema's voor Kortenberg interessant kunnen zijn voor IOED Winar: kasteel De Merode (wettelijke bescherming?), Eikelenhof, beheer en onderhoud van veldkapelletjes (eigendom, kader voor behoud en beheer), WO II-erfgoed o.a. FLAK op grens met Steenokkerzeel, funerair erfgoed (begraafplaatsen), Weesbeek/Molenbeekvallei, inventaris tuinen en parken, ontginning ijzerzandsteen, buurtwegen, wandelingen,
 - IOED Winar kan inspiratie halen uit het memorandum 2025-203 van de erfgoedcommissie, enquête Charter van Kortenberg, Kortenberg Straalt (participatieambtenaar).
 - Het nieuwe beleidsplan van Kortenberg wordt verwacht tegen de paasvakantie. Het erkenningsdossier zal hierop afgestemd moeten worden.
- **RUP en stedenbouwkundige verordening kernversterking**
 - De erfgoedcommissie brengt volgende advies uit m.b.t. de verschillende documenten:
 - **RUP Kernversterking Voorschriften**
 - P.5 art.0.6: algemene uitzondering panden met code 1, 2 en 3: enkel indien behoud/herstel van de erfgoedwaarden aangetoond wordt/
 - P.7 art.1.4 en p.8 art.2.4: wat is de betekenis en zijn consequenties van ankerpunten?
 - P.9 art.3 en p.10 art.4: geen uitzondering voor waardevol bouwkundig erfgoed? Dit in tegenstelling tot wat in de oude gemeentelijke verordening voor codes 1 t.e.m. 3 van toepassing was in deze zones (dorpscentra en woonlandschap.
 - **Stedenbouwkundige verordening kernversterking Voorschriften**
 - P.5 1.2 "Het opdelen van deze grotere panden in meerdere wooneenheden is te rechtvaardigen in functie van het behoud van dit bouwkundig erfgoed en het voorkomen van leegstand": mits dit kan gebeuren met respect voor de erfgoedwaarden (behoud en herstel)

- P.8 art.1.4: verduidelijken tot “het behoud, het versterken en het inzetten op erfgoed”
- P.11 art.1.5: mits behoud en herstel van de erfgoedwaarden
- P. 32 art.5.1: verduidelijken tot “het behoud, de integratie en revalorisatie van waardevol bouwkundig erfgoed die gelden als ankerpunten”
- P.35 art.6: CH-erfgoed: is dit nog mogelijk met de nieuwe DRO-regelgeving?
- P.36 art.6.2 “De vergunningverlenende overheid kan uitzonderingen toestaan op bepalingen in deze algemene verordening indien deze de erfgoedwaarden van het gemeentelijk bouwkundig erfgoed niet beschadigen of vernielen.”: doch ondersteunen. Om gebruik te kunnen maken van deze afwijkingsregel dient afdoende te worden aangetoond dat de cultuurhistorische erfgoedwaarden worden behouden, versterkt, gerevalueerd. Dit dient te worden gemotiveerd en specifiek te worden aangetoond in de verantwoordingsnota van een aanvraag tot omgevingsvergunning. Dan wel via een afzonderlijke CHE-nota (Bij definitie -> CHE nota verduidelijken)
- Het voorschriften zijn van toepassing op een deel van het Kortenbergs grondgebied. De oude gemeentelijke verordening op het volledig grondgebied. Wat zijn de gevolgen voor het waardevol bouwkundig erfgoed dat buiten de ruimtelijke scope van deze voorschriften ligt?
- **Bespreking samenwerking Geck, IOED Winar en gemeentelijke diensten m.b.t. aanpak (pre)advies panden code 4 & 5**
 - In het Gemeentelijk Monumentenplan is 3,51% van het totaal aantal individuele gebouwen van Kortenberg opgenomen met code 1, 2 en 3. Voor code 4 en 5 komt dit op 10,14%.
 - Het merendeel van de gebouwen met code 4 en 5 hebben een traditionele architectuurstijl (310) of een landelijke architectuurstijl (241).
 - Gebouwen en architecturale gehelen met code 4 en 5 hebben vooral visuele erfgoedwaarde (beeldkwaliteit of beeldversterkend).
 - In 2018 heeft de erfgoedcommissie een visie geformuleerd m.b.t; de omgang met gebouwen en architecturale gehelen van codes 4 en 5:
 - De erfgoedcommissie verzoekt de initiatiefnemers/architecten/ontwerpers aandacht en respect te tonen voor de erfgoedwaarden door de typische beeldbepalende bouwkenmerken te behouden of op gepaste” wijze op te nemen in het nieuw ontwerp. Dit betekent dat voor de erfgoedcommissie niet bij voorbaat het behoud van het pand of architecturaal geheel voorop staat. De klemtoon ligt op het overhalen van de initiatiefnemer en het aanbieden van opties, in plaats van het opleggen van restricties
 - De erfgoedcommissie stelt daarbij wel het fysisch en visueel behoud en herstel (restaureren) boven het fysisch behoud maar visueel veranderen (verbouwen) boven fysische (en dus ook visuele) afbraak en nieuwbouw.
 - Om initiatiefnemers/architecten/ontwerpers toe te laten om de betreffende bouwkenmerken in hun specifiek project te identificeren en hiermee op gepaste wijze om te gaan, stelt de erfgoedcommissie een toelichting ‘per architectuurstijl’ ter beschikking.

- Bij restauratie gaat men idealiter uit van het behoud en het herstel van de beeldbepalende typerende kenmerken (vb. de oorspronkelijke, historische gevel- en/of dakbedekking, schrijnwerk, smeedwerk, ...). Het vervangen of heraanbrengen van gevelbekledingen gebeurt in dit geval naar bestaand model (inclusief details), indien de oorspronkelijke of historische gevelbekleding ter plaatse of in het gevelensemble nog aanwezig is en/of naar historisch of gepast model, indien de oorspronkelijke of historische gevelbekleding niet meer aanwezig is. Diverse maatregelen ter verbetering van isolatie en comfort zijn mogelijk. Het isoleren gebeurt idealiter langs de binnenzijde van de gebouwen. Afmetingen van geveldoorbrekingen dienen alleszins hun oorspronkelijke afmetingen te behouden (of terug te krijgen).
 - Vervangingen bij verbouwingen en afbraak/nieuwbouw dienen te worden afgestemd op de historische karakteristieken van de volumes (vormgeving, gevelopbouw, typologie en inplanting) en de samenhang met en de ritmiek in de straatwanden en omgeving (wat betreft inplanting, gabarit, ordonnantie, ritme, verhoudingen). Het gabarit of bouw-enveloppe (hoogte, diepte, dakvorm) en het aantal bouwlagen van een gebouw worden bepaald door het historische beeld en moeten afgestemd zijn of blijven op de omgeving. De ritmering van het aantal verdiepingen, de verdiepingshoogten en de positionering van de geveldoorbrekingen dienen in harmonie te zijn met het bestaande. De historische gelaagdheid is een inspirerende troef en een uitdaging voor de hedendaagse architectuurpraktijk.
- M.b.t. de (pre-)advisering voor codes 4 en 5 wordt volgende aanpak overeengekomen:
 - In de communicatie met de inwoners wordt steeds De dienst Omgeving van de gemeente Kortenberg treedt steeds op als officieel aanspreekpunt voor de inwoners van Kortenberg. De IOED Winar is hiervan het verlengstuk.
 - Documenten naar de inwoners dragen het gemeentelijk logo en het logo van IOED indien van toepassing.
 - Bouwhistorische verkenning, interne waardestelling en (pre)advies worden voorbereid door Winar. Vervolgens wordt dit voorgelegd aan de erfgoedcommissie die hierop als onafhankelijk adviesorgaan een advies geeft.
 - In het advies houdt Winar rekening met de drie opties (restauratie, vervanging, nieuwbouw).
 - Het is de dienst Omgeving die, indien het advies van de erfgoedcommissie niet wordt gevolgd, de keuze motiveert naar de burger en naar de erfgoedcommissie.
 - Om de afhandeling van codes 4 en 5 op een efficiënte manier te kunnen afhandelen, zal gewerkt worden met een document-template en de architectuurfiches. Winar doet een voorstel op basis van de case "EV E.Moensstr 9". Op die wijze hoeven enkel de afwijkingen t.o.v. de beeldbepalende kenmerken van de architectuurstijl van het betreffend pand toegelicht te worden.
 - De adviesvraag m.b.t. codes 4 en 5 mag door de erfgoedcommissie via e-mail afgehandeld worden.
- **Bespreking samenwerking Geck, IOED Winar en gemeentelijke diensten m.b.t. materiaaltechnisch advies**

- In het verleden kreeg de erfgoedcommissie regelmatig vragen van materiaaltechnische aard (merk van verf, wijze van verwijderen van verflagen, ...). Deze werden naar godsvrucht en vermogen beantwoord. Dit behoort echter niet tot de standaard takenpakket van een adviesraad.
- Vraag is of de IOED Winar dit als dienstverlening voorziet en, indien ja, of en hoe zij de nodige expertise zal opbouwen en onderhouden.
- Winar stelt voor dat ze voor dergelijke materiaaltechnisch advisering haar netwerk kan aanspreken.

Dossiers RO – preadvies

- Onderzoek begraafplaatsen Kortenbergh (Tamara Ingels)
 - Catherine Elseneer heeft op 20/01/2025 nog enkele vragen gesteld m.b.t. het preadvies van de erfgoedcommissie. Deze werden op 22/01/25 via e-mail beantwoord. Zie bijlage.
- EV Tweeleeuwenstraat 19 (code 4/3) - verbouwing eengezinswoning - preadvies afgeleverd
 - Initiatiefnemer heeft contact opgenomen met de voorzitter om toelichting te krijgen over het preadvies. Dit werd telefonisch toegelicht op 28/01/2025.
- EV Bankstr 59 (code 4/4) - verbouwing eengezinswoning - preadvies afgeleverd
 - Initiatiefnemer heeft contact opgenomen met de voorzitter om toelichting te krijgen over het preadvies. Dit werd ter plaatse toegelicht op 30/01/2025.
- KO Engelbert Moensstr 9 (code 5/4)
 - IOEd Winar heeft de BH-verkenning, interne waardestelling en advies uitgevoerd en voorgelegd aan de erfgoedcommissie.
 - IOED Winar zal het rapport aanpassen n.a.v. de afspraken m.b.t; codes 4 en 5 en het rapport opnieuw aan de commissie voor advies bezorgen. (actie Winar)
- EV Blokstr 1A (code 3/3)
 - IOED Winar heeft op verzoek van de erfgoedcommissie een plaatsbezoek afgelegd en een BH-verkenning, interne waardestelling en advies opgemaakt.
 - Het rapport werd niet besproken op de vergadering, maar zal via e-mail behandeld worden (actie voorzitter).
- KO Minneveldstr 42 (beschermd monument, code 2/2)
 - Ter info: De dienst omgeving heeft samen met WinAr en het agentschap Onroerend Erfgoed een overleg gehad m.b.t. de herontwikkeling van de volledig site. Er zijn meerdere partijen die interesse in ontwikkeling tonen. Eén van de partijen is bezig met een herbestemmingsstudie.
- KO Stationsstr 33 (code 3/3) - aanvraag renovatie voorgevel
 - De dienst omgeving kreeg een aanvraag tot omgevingsvergunning voor renovatie van de voorgevel (verwijderen crepi-laag, herstel in originele staat (baksteen), bescherming tegen regen en wind, hervoegeen).
 - Deze aanvraag zal onontvankelijk verklaard worden omdat de aangevraagde werken niet langer vergunningsplichtig zijn en er dus ook geen vergunning voor kan aangeleverd worden.
 - Omdat het pand is opgenomen in het monumentenplan met code 3/3, heeft de dienst Omgeving aan de initiatiefneemster voorgesteld dat er iemand vanuit erfgoedhoek contact opneemt om advies te geven hoe de erfgoedwaarden van het exterieur best bewaard en hersteld kunnen worden.
 - De erfgoedcommissie bedankt de dienst Omgeving voor dit initiatief en stelt voor om dit door IOED Winar op te laten nemen.

- EK Oudebaan 59 (beschermd dorpsgezicht, code 2/-) - heropbouw schuur
 - Ter info: er heeft een voorbespreking plaatsgevonden met de eigenaar en het agentschap Onroerend Erfgoed.

Dossiers RO – adviezen

- Geen agendapunten

Dossiers RO – opvolging adviezen & vergunningen (OE)

- Geen agendapunten

Onderhoud en herstel gemeentelijk patrimonium

- EK Lelieboomgaarden St-Jozefkapel - omgevingsaanleg & vrijwilliger
 - Naar verluidt zal de omgevingsaanleg prioritair uitgevoerd worden van zodra de weersomstandigheden zich hiertoe lenen.

Publiekswerking en ontsluiting

- Geen agendapunten

Varia

- EK Lelieboomgaarden - Merovingisch grafveld
 - Syntheseonderzoek archeologie door KULeuven: het CBS gaf toestemming voor DNA-bemonstering op Merovingische skeletten van Lelieboomgaarden
- Decalf L., Dekens G. & Vercauteren G. 2025, Erfgoed & cultuur: bouwen aan verbinding. Succesfactoren voor de uitbouw van meervoudige intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, FARO, Brussel.
- 25/02/2025 Samen Sterker: inspiratiedag voor intergemeentelijk samenwerken rond jeugd, cultuur en erfgoed (<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/agenda/samen-sterker-inspiratiedag-voor-intergemeentelijk-samenwerken-rond-jeugd-cultuur-en-erfgoed>)

Volgende vergadering: **woensdag 5 maart 2025 20u00 (Krokusvakantie)** – in het gemeentehuis (onder voorbehoud)